

„Ha meghallom a magyar himnuszot, most is összeszorul a szívem”

Interjú Preidl Károlynéval az 1946-os német kitelepítésről

A 20. század emberek millióinak jelentett menekülést, elűzést, kitelepítést. A magyar kormány 1945 decemberében elfogadott kitelepítési rendelete kollektívan sújtotta a hazai németiséget. Hiába szavaztak a soproni németek az 1921-es népszavazás során Magyarországra, hiába voltak az egyházak és helyi politikai elit egy részének mentesítési kísérletei, 1946 áprilisában Sopronból is megindult a német kitelepítés. Ennek során több mint 7000 soproninak kellett hazáját elhagynia és minden vagyonát hátrahagynia. A 70 évvel ezelőtti tragikus események átélője volt gyülekezetünk tagja Preidl Károlyné (született Malzl Mária), Mici néni. Vele elevenítjük fel az akkori eseményeket.

Mici néni, kérem, meséljen a szülei-ről, gyerekkoráról!

A Szent Mihály utcában születtem 1931-ben, de már az Újteleki utca 31-ben, az Ungerbánban nőttem fel. Szüleim elköltöztek ide, mivel igazi gazdapolgár család vagyunk, akik a szőlőből éltek és ebben az utcában könnyebben el lehetett adni a bort a piacra siető brennbergieknek és ágfalviaknak. Az 1941-es népszámláláskor szüleim valószínűleg a német nemzetiséget és anyanyelvet adták meg. A világháború idején mi is, mint oly' sok soproni szívesen jártunk a Volksbundba, hiszen ott német népdalokat énekeltünk. Jellemző viszont az is, hogy Gyuri bátyám 1941-ben magyar tüzér volt a háborúban, amikor 1944-ben ismét megkapta a behívót a német hadseregbe, akkor jelentkezett a laktanyába magyar katonának. Itt azt tanácsolták neki, hogy a németbe lépjen be, mert ott jobb a felszerelés és az ellátás. Fogságba került, de mint pék viszonylag jó dolga volt és hamar, egy hatalmas kenyérral a kezében tért haza.

Mi változott meg a háború után az életükben?

Mikor 1945 Húsvétján megjöttek az oroszok sok minden megváltozott. Emlékszem a Scheibel-dűlőben dolgoztunk. Sütött a nap és megláttunk egy orosz lovas katonát. Miután hazamentünk bezárkóztunk otthon, mert mi is féltünk az éjszaka a várost járó katonáktól. Ahol bor volt, ott veszély volt, mert gyakran berúgtak a katonák és erőszakoskodtak.



Malzl Mária (balról), mellette Zügn Mária és Kastner Samu tanító két fia

Hogyan tudták meg, hogy Sopronból is kitelepítik a németeket?

Kaptunk egy értesítést, hogy menjünk a Festőterembe a vagonszámért. Pár napunk volt összecsomagolni. Anyám rántást csinált és egy üvegbe zsírt sütött ki, amit a dunyhába csavartunk bele. Aztán jött értünk egy lovas kocsis és el kellett hagynunk a házunkat. Mikor visszanéztem ott ült a kerítésen a vörösfekete-fehér színű cicám. Őt nem vihettem magammal, itthon kellett hagynom. 1946 áprilisának végén szüleimmel és két bátyámmal hagytuk el házunkat. Gyuri bátyám a féltestvérem volt, ő nem volt a listán, de velünk, a családjával tartott önként. A vasútállomáson egy éjszakát töltöttünk el a marhavagonban, itt búcsúzott el tőlünk Hanzmann Károly esperes. Az egyik rokonunk Hauer Zsófi néni hozott nekünk Schupfinudlit, az egyik

borvendégünk éjszaka kis hordóban pedig bort hozott a pincénkből. Amíg ezt a hordót beadta a vagonba, addig lekapcsolta egy ismerős vasutas a világítást. Mikor elindult a szerelvény, a „Heimat deine Sterne” című dalt énekeltük. Ez nagyon szomorú volt. Több első világháborús katonaviselt férfi is volt vagonban, kb. 5-6 család, de senki nem sírt, pedig éreztük, hogy soha nem térhetünk vissza. Amikor a szerelvény útközben valahol megállt, akkor mindenki leugrált róla és próbált WC-re menni. Az ilyen szünetekben anyám a mozdonyvezetőtől szerzett forró vizet, amit összekevert a magunkkal vitt rántással, így tudtunk rántott levest enni.

Németországban milyen körülmények várták Mici nénit és családját?

Először Backnangba kerültünk egy hatalmas barakkáborba. Ez egy átmeneti tábor lehetett, mert innen Waihingen an der Enz nevű településre kerültünk. Itt is nagy volt a zsúfoltság, sok szudétánémet is volt itt. Emlékszem az egyik terhes asszonynak anyám adott a rántott levesből, mert nekik még az sem volt. A táborban többször fertőtlenítettek minket DDT-porral, ilyenkor úgy néztünk ki mint a lisztes zsákok. Borzalmas körülmények között voltunk, de még mindig jobb körülmények között voltunk a zsidókhöz képest.

Mi történt ezt követően?

A férfiak nem nagyon bírták ezt a tétlen barakkábori életet, ráadásul az élelem tartalékok is elfogytak. Elindultunk Bajorországba, úgy 5-6 család munkát keresni. Bajorországban sok volt a nagygazda, ott volt mit enni is. Végül Ammertalban a Fauth-féle gazdaságban találtunk munkát. A tulajdonos egy barátságos, durva ember volt. Apám, ezért a helyet Jammertalnak (Nyomorúság-völgye) nevezte. Előttünk lengyel hadifoglyok dolgoztak a gazdaságban, akik miután bejöttek az amerikaiak le akarták löni a gazdát, de elhibázták és a feleségét ölték meg. Élelemért dolgoztunk, tavasszal sárgarépát szedtünk, ősszel pedig három hétig krumplit. Ketten szedtük, a harmadik vitte a kosárban a lovas kocsihoz, majd innen ment a krumpli a verembe. Velünk dolgozott Röck néni négy lányával, a férje Pál nem tért haza a háborúból. Innen Weißenfeldbe kerültünk, ahol egy szobában lakott az egész család. Itt is főleg nap-számban dolgoztunk. Az iparosok a városban könnyen kaptak munkát, de mi vidékre jár-

tunk dolgozni. Egyik nap jött a hír, hogy Münchenbe egy háztartásba keresnek egy menekült lányt. Vállaltam a munkát a Würth házaspárnál. Kijöttek elem autóval az Ostbahnhofra. Nagyon jó dolgom volt, szerettem náluk dolgozni. Engem a Jóisten nagyon szeretett, hogy ilyen helyre kerültem. Csak a honvágy, az nagyon erős volt bennem. Egy szudétánémet lánnyal laktam egy szobában, amikor elkezdtem sírni „Oh Dahoam” (Ó az otthonom), ő igyekezett vigasztalni. Frau Würth is vigasztalt, azt mondta én nem egy szolgálólány vagyok, hanem a háziasszony támasza. Közben apám és Miklós bátyám (Gyuri testvérem megházasodott Németországban, az egyik Röck lányt vette el) átszöktek Ausztriába és üzentek nekem és anyámnak, hogy menjünk utánuk. Így kénytelen voltam elbúcsúzni munkaadóimtól. Gerti lányuk még tavaly is meglátogatott Sopronban, ilyen erős volt a kapcsolatunk. Mikor elértük a szovjet zónát, nagyon izgultunk, mert ide nem léphettünk volna be. Le is szállítottak a buszról és átadtak az osztrák határőröknek, akik viszont elengedtek. Vonattal és gyalog folytattuk az utunkat Burgenlandba, Müllendorfig. Itt találkozott ismét a család. A honvágy még mindig kínozta, ezért engem és Miklós testvéremet a nagybácsim, egy első világháborús hadirokkant Malzl Lajos adoptált. Így mi gyerekek visszakerültünk Sopronba 1948 nyarán, viszont a család megint szétszakadt. Sopronban voltam ismét, de nagyon megváltozott a város lakossága, eltűntek az ismerős arcok, sok volt számomra az idegen. Viszont megismertem férjemet Preidl Károlyt, akivel 1956-ban megházasodtunk. Ő 1946-ban a kitelepített szüleit kísérte ki önként Németországba, majd miután mentesítették a szülőket, visszatért Sopronba. Én viszont szüleimet tíz évig nem láthattam. Ők néha látták Burgenlandból a Szent Mihály templom tornyát, én pedig sokat gondoltam rájuk. Végül férjem intézte el a szükséges papírokat, visszakapták az állampolgárságot, így szüleim 1957-ben visszatérhettek Sopronba. Szerencsénk volt, mert visszatérhettünk az Újteleki utcai házukba, ahonnan 1946-ban kitelepítették minket. Apámnak még egy kis bort is tettünk a pincébe, hogy minél jobban otthon érezhesse magát. Bár 1946-ban ebből az országból, a hazánkból elűztek minket, mivel német anyanyelvűek voltunk, ha meghallom a magyar himnuszt most is összeszorul a szívem.

Dr. Krisch András